

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.3-1.29>

В. В. Полубатко

аспірант кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИВАТНИМИ ОСОБАМИ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ

Статтю присвячено визначенню сутності адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Під час написання статті використано загальні та спеціальні методи наукового пізнання: систематизації, класифікації, системно-структурний, порівняльно-правовий, аналізу, синтезу, дедукції, індукції та ін. У статті продемонстровано результати проведеного наукового дослідження. Висвітлено зв'язок між змістом права на безпечне для життя і здоров'я довкілля і способами його реалізації. Запропоновано авторське бачення змісту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та розкрито окремі особливості розуміння правових можливостей, які його становлять. Наголошено на доцільності виділення в межах змісту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля двох основних правомочностей: на власні дії та на чужі дії. Сформульовано дефініції категорій «реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля» та «реалізація приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля». З'ясовано стан нормативно-правової регламентації засад адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та запропоновано шляхи його удосконалення. Підкреслено необхідність виправлення низки недоліків, властивих чинному Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», серед яких: невизначеність стосовно суб'єктів та способів адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля; некоректне формулювання в межах закону повноважень публічної адміністрації у цій сфері; неузгодженість між положеннями цього закону, їх неточність та неоднозначність. Сформульовано дефініцію поняття «адміністративно-правове забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля». У висновках до статті підсумовано дефініції основних розглянутих категорій, наголошено на незадовільному рівні нормативно-правових засад адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля та підкреслено необхідність їх удосконалення, зокрема шляхом внесення відповідних змін і доповнень до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Ключові слова: право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, реалізація приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, адміністративно-правове забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, публічне адміністрування у сфері охорони навколишнього природного середовища, публічне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища.

У преамбулі до Конституції України [1] закріплено, що Верховна Рада України прийняла її, дбаючи про забезпечення основних прав і свобод людини. На виконання цього положення в межах Основного Закону та інших законодавчих актів закріплено низку прав, якими наділена людина у тій або іншій сфері. Зазвичай таке закрі-

плення здійснене шляхом звичайної вказівки на те, що людина має певне право. Проте, яким чином це право можна реалізувати та як воно забезпечується, у законах переважно не розкрито, внаслідок чого питання дотримання права ускладнюється, адже у такому разі незрозуміло, які можливості відкриває людині конкретне право та у яких випадках це право вважатиметься порушеним. У зв'язку з цим, на нашу

думку, нормативно-правова регламентація основних прав і свобод людини потребує перегляду та удосконалення. Насамперед це стосується права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, яке, зважаючи на його назву, стосується не лише людини як фізичної істоти, а й оточуючого людину середовища, екології, живих істот навколо неї, її майбутніх поколінь. Тому вкрай важливо встановити, у чому полягає реалізація цього права, у який спосіб воно здійснюється та яким чином його реалізацію можна забезпечити.

З цього приводу зазначимо, що у наукових джерелах вчені неодноразово звертались до питань сутності права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, його реалізації, забезпечення і захисту. У цьому ракурсі можна згадати праці В.Л. Бредіхіної, Л.Б. Васильчук, Т.В. Грушкевич, О.Ф. Даценка, В.В. Іванюшенко, Л.А. Канівець (Калишук) та ін. Проте поняття і способи реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля залишаються не досить вивченими і конкретизованими, а сутність адміністративно-правового забезпечення реалізації цього права, як наслідок, не розкритою, що потребує їх дослідження з урахуванням сучасного стану нормативно-правового регулювання галузі охорони навколишнього природного середовища та останніх здобутків адміністративно-правової науки.

Враховуючи викладене, **метою статті** є встановлення сутності адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Для її досягнення необхідно виконати такі завдання: визначити поняття «реалізація приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля»; з'ясувати поняття «адміністративно-правове забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля»; сформулювати шляхи удосконалення нормативно-правових засад адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Перш за все пропонуємо визначити сутність основної категорії, зміст якої безпосередньо впливає на поняття

адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, зумовлюючи його межі й напрями здійснення. Маємо на увазі поняття реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля. У юридичній літературі здійснювались окремі спроби його визначення, однак, на нашу думку, отримані результати не сприяють формуванню чіткої уяви про те, що ж собою являє це правове явище та яким конкретним чином воно втілюється у життя. Наприклад, Л.Б. Васильчук визначає цю категорію як: «практичне втілення в життя можливостей, установлених нормами права, громадянами України, іноземними громадянами або підданими, особами без громадянства та їхніми спільнотами особисто або через створені ними організації й іншими уповноваженими суб'єктами з метою задоволення їхніх власних потреб та інтересів у сфері безпечного для життя і здоров'я довкілля в Україні» [2]. Але така дефініція, на нашу думку, сформульована надто узагальнено, оскільки не містить жодної конкретики ані щодо способів реалізації права, ані щодо специфіки права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

З огляду на це, пропонуємо власне бачення сутності цієї категорії. Так, поняття «реалізація права», на нашу думку, полягає у використанні правомочностей, доступних особі внаслідок того, що вона наділена певним правом. Перелік цих правомочностей варіюється залежно від того, про яке право йдеться, але зазвичай у теорії права їх поділяють на чотири основні групи:

1) на власні позитивні дії [3, с. 388], тобто можливість особи, наділеної правом, вчинити юридично значимі дії, зумовлені ним;

2) на чужі дії [3, с. 388], тобто можливість особи, наділеної правом, вимагати від інших осіб виконання покладених на них обов'язків, зумовлених цим правом;

3) домагання [3, с. 389], тобто можливість особи, наділеної правом, звертатись за захистом свого права до уповноважених на це законом суб'єктів. Але ця можливість фактично зумовлена іншими конституційними правами людини і громадянина, насамперед закріпленими ст. 55 Конституції України. Тому її віднесення до

правомочностей у складі змісту суб'єктивних прав особи вважаємо недоцільним: право на захист – це самостійне конституційне право особи, яке їй належне незалежно від того, яке саме право необхідно захистити та у який спосіб: судовий чи позасудовий, звертаючись до уповноважених законом суб'єктів чи шляхом самозахисту. Що ж стосується загалом можливості звернення особи, наділеної правом, до уповноважених законом суб'єктів, у тому числі з проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їхніх прав та інтересів, з повідомленням про порушення чинного законодавства, з вимогою про поновлення прав і захист законних інтересів громадян тощо, то вона зумовлена правом громадян на звернення, закріпленим у ст. 40 Конституції України, реалізація якого урегульована головним чином (але не виключно) Законом України «Про звернення громадян» [4]. Тому і правомочності звернення до уповноважених законом суб'єктів загалом не слід виносити у складники змісту суб'єктивного права, оскільки право на звернення – це також самостійне конституційне право особи;

4) на користування соціальними благами [3, с. 389], тобто можливість особи, наділеної правом, вільно використовувати на власний розсуд наслідки, результати реалізованого права. Виділення останньої правомочності, на нашу думку, не завжди можливе і доцільне. Зокрема, у випадках із правом власності та правом власності на результати інтелектуальної, творчої діяльності, передбачених ст. 41 Конституції України, наділення особи правом користування не викликає сумнівів, воно прямо впливає зі змісту й суті цих прав. Але якщо йдеться про інші права, наприклад, про право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, то вже можуть з'явитись запитання: які соціальні блага можуть виникнути внаслідок реалізації цього права та чи залежить можливість користування цими благами саме від факту реалізації права? Наприклад: чи залежить можливість дихати (або не дихати) чистим, свіжим повітрям від того, що особа реалізує своє право, закріплене ст. 50 Конституції України? Чи виникає

у особи право вільно поселитись і проживати біля паркової зони, а не біля сміттєспалювального заводу внаслідок того, що вона використовує право на безпечне для життя і здоров'я довкілля? На нашу думку, відповідь в обох випадках буде негативною (ці можливості зумовлені фізіологією людини, свободою вільного пересування, свободою вибору тощо). Тому вважаємо, що четверту правомочність залежно від аналізованого права можна не виділяти.

Отже, з викладеного простежуються дві основні думки: по-перше, поняття реалізації права тісно пов'язане зі змістом цього права: конкретні способи реалізації зумовлені тим, які правомочності використовує особа; по-друге, зміст права становлять дві групи правомочностей: на власні дії та на чужі дії. У зв'язку з цим зазначимо, що до змісту права на безпечне для життя і здоров'я довкілля ми відносимо насамперед такі правомочності: 1) правомочності на власні дії: можливість вчиняти дії, спрямовані на охорону й захист довкілля; можливість створення та підтримання умов навколишнього природного середовища у стані, безпечному для життя і здоров'я; можливість попереджувати, перешкоджати, припиняти у правомірний спосіб виникнення і розвиток умов, факторів навколишнього природного середовища, які можуть призвести його до стану, небезпечного для життя і здоров'я та ін.; 2) правомочності на чужі дії: можливість вимагати від інших осіб, у тому числі від органів публічної влади в межах їхньої компетенції сприяти захисту довкілля в інтересах збереження власного здоров'я та здоров'я інших людей (наприклад, шляхом спонукання до пасивної поведінки, яка може полягати у дотриманні правил та умов співіснування людей з навколишнім середовищем, та активної поведінки, що полягає у цілеспрямованому вчиненні певних дій, застосуванні засобів, необхідних для збереження і захисту довкілля, попередження або припинення подій, які можуть зашкодити довкіллю тощо) [5]; можливість вимагати від інших осіб не порушувати їхнє право на безпечне для життя і здоров'я довкілля; можливість вимагати від інших осіб здійснювати діяльність, яка ними провадиться (наприклад, господарську), у такий спосіб, щоб було забезпечено захист населення від

шкідливого впливу фізичного, хімічного, біологічного, мікробіологічного і соціального середовища, який вона може спричинити [5] та ін.

Викладене нашою наукою нас на міркування з приводу того, що саме по собі забезпечення дотримання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища за своїм призначенням уже спрямоване на забезпечення безпечного довкілля, наприклад, шляхом контролю за дотриманням цих вимог як до початку господарської діяльності, яка може вплинути на довкілля (у разі ліцензування та видачі дозволів, державної реєстрації), так і під час її провадження (наприклад, екологічний аудит, нагляд і контроль). Відповідно, забезпечуючи безпечне довкілля у такий спосіб, суб'єкти публічної адміністрації виконують, на нашу думку, кореспондуючий праву на безпечне для життя і здоров'я довкілля обов'язок його забезпечити, тим самим ніби випереджаючи появу вимоги щодо забезпечення безпеки довкілля з боку наділених цим правом осіб. Відповідно, можемо припустити, що реалізація права відбувається не лише за допомогою активних дій особи, наділеної правом, а й шляхом активних дій або бездіяльності інших суб'єктів, які спрямовані на цю особу та реалізацію її права. Отже, це право може реалізовуватись і без відома особи, яка ним наділена. Звідси можемо зробити висновок, що правомочності на чужі дії, сформульовані нами як вимоги до інших осіб, можуть бути як матеріалізовані, тобто набувати форми дій особи, наділеної правом, так і нематеріалізовані, тобто не набувати форми дій особи, наділеної правом, оскільки вони маються на увазі. Інакше кажучи, реалізація правомочностей на чужі дії сама по собі не потребує формулювання відповідних вимог до інших осіб, оскільки вони реалізуються іншими особами вже через кореспондуючі цьому праву обов'язки, які на них покладені.

Такі висновки важливі також і з тієї точки зору, що: 1) реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля може у такому разі розглядатись і як діяльність осіб, наділених цим правом, і як діяльність інших осіб, зокрема суб'єктів

публічної адміністрації стосовно них (таке відношення може бути прямим чи опосередкованим); 2) діяльність інших осіб із реалізації права може одночасно розглядатись як діяльність із забезпечення реалізації права, оскільки виконання кореспондуючих обов'язків безпосередньо спрямоване на те, щоб право було реалізоване, а отже, воно у цей спосіб забезпечує його реалізацію; 3) якщо реалізація права здійснюється у тому числі іншими особами, то забезпечення такої реалізації може полягати у заходах, спрямованих на забезпечення належної діяльності таких суб'єктів, наприклад шляхом внутрішнього контролю суб'єктів публічної адміністрації.

Як наслідок, можемо сформулювати загальне поняття реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля таким чином: це процес використання приватними особами низки правомочностей, доступних їм внаслідок того, що вони наділені правом на безпечне для життя і здоров'я довкілля, та виконання іншими особами, у тому числі суб'єктами публічної адміністрації покладених на них обов'язків, кореспондуючих цим правомочностям.

Таким чином, під реалізацією приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля пропонуємо розуміти процес використання приватними особами низки правомочностей, доступних їм внаслідок того, що вони наділені правом на безпечне для життя і здоров'я довкілля, включаючи такі правові можливості: вчиняти дії, спрямовані на охорону й захист довкілля; створювати та підтримувати умови навколишнього природного середовища у стані, безпечному для життя і здоров'я; попереджувати, перешкоджати, припиняти у правомірний спосіб виникнення і розвиток умов, факторів навколишнього природного середовища, які можуть призвести його до стану, небезпечного для життя і здоров'я; вимагати від інших осіб не порушувати їхнє право на безпечне для життя і здоров'я довкілля; вимагати від інших осіб, у тому числі від органів публічної влади в межах їхньої компетенції сприяти захисту довкілля в інтересах збереження власного здоров'я та здоров'я інших людей та ін.

Своєю чергою можливість громадян реалізовувати своє право на безпечне для

життя і здоров'я довкілля забезпечується з боку держави через положення Конституції України про те, що: права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3); конституційні права і свободи гарантуються (ст. 22), а також положення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [6], відповідно до яких Україна гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав, наданих їм законодавством (ч. 2 ст. 11), та якими закріплено способи забезпечення екологічних прав громадян (ст. 10), перелік яких, на нашу думку, не є вичерпним (про що ми поговоримо нижче).

Виходячи з їх аналізу, а також спираючись на загальновідомі факти, зазначимо, що способи забезпечення реалізації цього права є різними (цивільно-правові, кримінально-правові та ін.), але ми зупинимось на тих, що перебувають у компетенції суб'єктів публічної адміністрації та регулюються нормами адміністративного права. З цього приводу зазначимо, що Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» прямо закріпив обов'язок із забезпечення реалізації екологічних прав громадян лише за двома суб'єктами: Верховною Радою Автономної Республіки Крим (п. «в» ч. 1 ст. 14) та місцевими радами (п. «а» ч. 1 ст. 15). Однак це не відповідає правовій дійсності, виходячи з такого:

1) нормативно-правові акти, які визначають правовий статус та повноваження цих суб'єктів, – закони України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим» [7] та «Про місцеве самоврядування в Україні» [8] не закріплюють за ними таких повноважень. Проте маємо зазначити, що вони уповноважені загалом на забезпечення, сприяння реалізації та охорону прав громадян, що впливає з положень: ст. 1 Закону України «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим», відповідно до якої Верховна Рада Автономної Республіки Крим здійснює свої повноваження у тому числі з метою сприяння реалізації прав та інтересів населення автономії; п. 14 ч. 2 ст. 9 Закону Укра-

їни «Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим», згідно з яким вона бере участь у забезпеченні прав та свобод громадян; ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», якою закріплено повноваження із забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян;

2) аналіз ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» дає змогу зробити висновок, що забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів здійснюється, зокрема, шляхом державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Це свідчить про те, що державну реєстрацію загалом можна розглядати як спосіб забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля;

3) серед способів забезпечення екологічних прав громадян, закріплених ст. 10 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», перераховано у тому числі: а) здійснення центральними органами виконавчої влади технічних та інших заходів для запобігання шкідливому впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище. Це вказує про невичерпність цього переліку і можливість віднесення до нього будь-яких заходів, спрямованих на запобігання шкідливому впливу на навколишнє природне середовище, наприклад, ліцензування та контроль за дотриманням ліцензійних умов, екологічний аудит, оцінку впливу на довкілля тощо; б) здійснення контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, що підтверджує хід наших думок з приводу безпосереднього стосунку контролю, державної реєстрації, ліцензування тощо до способів забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля;

4) згідно зі ст. 16 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» здійснення функцій спостереження, дослідження, стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, контролю, прогнозування, програмування, інформування та іншої

виконавчо-розпорядчої діяльності являють собою управління охороною навколишнього природного середовища, яке здійснюється Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами та виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та іншими державними органами, до компетенції яких законами України віднесено здійснення зазначених функцій. Звідси можемо підсумувати, що: по-перше, забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля здійснюється за допомогою реалізації функцій у сфері публічного управління (яке можна позначати за допомогою тотожного йому за змістом терміна «публічне адміністрування», який ми використовуватимемо надалі у статті); по-друге, коло суб'єктів, які справді здійснюють забезпечення реалізації цього права значно ширше, аніж відповідно до ст.ст. 14-15 цього ж Закону.

З огляду на це, можемо зробити такі **висновки**:

1) перелік способів забезпечення екологічних прав громадян, закріплений у ст. 10 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», не може бути вичерпним, адже перелік функцій публічного адміністрування, здійсненням яких забезпечується реалізація екологічних прав громадян, значно ширший, що підтверджується подальшими статтями цього Закону. Відповідно, ст. 10 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» потребує змін або шляхом її розширення іншими способами забезпечення екологічних прав, або шляхом доповнення третьою частиною, у якій буде закріплено, що цей перелік не є вичерпним;

2) розділ III Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» необхідно видалити із цього Закону, оскільки він вводить в оману стосовно повноважень суб'єктів публічної влади у галузі охорони навколишнього природного середовища;

3) виділення повноважень рад та повноважень органів управління в окремі розділи, закріплюючи в них функції публічного адміністрування (як-то контроль за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища), є нелогічним. На нашу думку, доречніше перейменувати четвертий розділ на «Повноваження органів публічної влади у сфері охорони навколишнього природного середовища», що дасть змогу виправити властиві 3 і 4 розділам недоліки, які полягають, зокрема, у розпорошеності норм, якими закріплено повноваження у сфері публічного адміністрування, та невизначеності суб'єктного складу відносин із забезпечення реалізації екологічних прав громадян. Окрім того, в межах нового розділу необхідно також уточнити повноваження, якими наділені суб'єкти публічної адміністрації; закріпити за всіма повноважними на це суб'єктами обов'язок щодо забезпечення реалізації екологічних прав у межах їхньої компетенції; уточнити перелік покладених на них функцій у сфері публічного адміністрування галузі охорони навколишнього природного середовища.

Виходячи з викладеного, підсумуємо, що забезпечення реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля може здійснюватися шляхом реалізації суб'єктами публічної адміністрації таких функцій у сфері публічного адміністрування, як функції контролю, ліцензування, державної реєстрації та ін. Діяльність публічної адміністрації із реалізації цих функцій, загальновідомо, регулюється нормами адміністративного права, а отже, її можна охарактеризувати як адміністративно-правову. Відповідно, й забезпечення реалізації права через цю діяльність матиме характер адміністративно-правового. З огляду на це адміністративно-правове забезпечення реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля можна визначити: як

урегульовану нормами адміністративного права діяльність суб'єктів публічної адміністрації із публічного адміністрування сфери охорони навколишнього природного середовища, яка спрямована на забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля за допомогою контролю і нагляду за дотриманням законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, ліцензування і видачі інших документів дозвільного характеру, державної реєстрації та реалізації інших функцій публічного адміністрування.

Таким чином, підсумовуючи викладене у статті, зазначимо, що поняття реалізації приватними особами права на безпечне для життя і здоров'я довкілля тісно пов'язане із визначенням змісту цього права і полягає у використанні приватними особами низки правомочностей, доступних їм внаслідок того, що вони наділені правом на безпечне для життя і здоров'я довкілля, включаючи такі правові можливості: вчиняти дії, спрямовані на охорону й захист довкілля; створювати та підтримувати умови навколишнього природного середовища у стані, безпечному для життя і здоров'я та ін. Адміністративно-правове забезпечення цього процесу є урегульованою нормами адміністративного права діяльністю суб'єктів публічної адміністрації із публічного адміністрування сфери охорони навколишнього природного середовища, яка спрямована на забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля за допомогою контролю і нагляду за дотриманням законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, ліцензування і видачі інших документів дозвільного характеру, державної реєстрації та реалізації інших функцій публічного адміністрування. Ця діяльність виконує подвійну роль, оскільки, виходячи з аналізу чинного законодавства, вона є одночасно і способом забезпечення реалізації цього права, і самостійним способом його реалізації в частині правомочностей на чужі дії, які здійснюються без попередньо сформульованої вимоги особи, наділеної правом.

Водночас, незважаючи на велике значення адміністративно-правового забезпечення реалізації приватними особами названого права, стан нормативно-правової

регламентації засад його здійснення перебуває на незадовільному рівні, що виражається у недоліках, властивих нормативно-правовим актам у цій сфері, насамперед Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Серед них можна назвати такі: невизначеність стосовно суб'єктів та способів адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля; некоректне формулювання в межах закону повноважень публічної адміністрації у цій сфері; неузгодженість між положеннями цього закону, їх неточність та неоднозначність. Це вказує на необхідність удосконалення нормативно-правової регламентації зазначеної діяльності публічної адміністрації шляхом внесення відповідних змін і доповнень до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Список використаної літератури:

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Васильчук Л.Б. Поняття «реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» та його ознаки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 35, Ч. II, Т. 1. С. 75-78.
3. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.
4. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.
5. Полубатко В.В. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля: нормативно-правові засади. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. № 35, Т. 1. С. 91-94.
6. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
7. Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим : Закон України від 10 лютого 1998 р. № 90/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 29. Ст. 191.
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

Polubatko V. The essence of administrative and legal support for the realization by individuals of the right to a safe and healthy environment

The article is focused on determining the essence of administrative and legal provision for the realization of the right to a safe and healthy environment by individuals. The author of the article has highlighted the link between the content of the right to a safe and healthy environment and the way of its realization. The author has offered own vision of the content of the right to a safe and healthy environment, and has revealed some specific features of understanding the legal possibilities that constitute it. It has been emphasized on the appropriateness of allocating two basic legal powers within the content of the right to a safe and healthy environment that are: for one's own actions and for others' actions. The author has formulated the definitions of the categories "realization of the right to a safe and healthy environment" and "realization of the right to a safe and healthy environment by individuals". The state of normative and legal regulation of the principles of administrative and legal provision for the realization of the right to a safe and healthy environment by individuals has been clarified and the ways to improve it have been suggested. The author has noted the necessity to correct a number of shortcomings inherent in the current Law of Ukraine "On Environmental Protection", including: uncertainty regarding the subjects and methods of administrative and legal provision of the right to a safe and healthy environment; incorrect formulation of the powers of public administration within the law limits in this field; inconsistency between the provisions of this law, their inaccuracy and ambiguity. The definition of the concept of administrative and legal provision for the realization of the right to a safe and healthy environment by individuals has been formulated.

Key words: *right to a safe and healthy environment, realization of the right to a safe and healthy environment, realization of the right to a safe and healthy environment by individuals, administrative and legal provision for the realization of the right to a safe and healthy environment by individual, public administration in the field of environmental protection, public management in the field of environmental protection.*